

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT**

**PROGRAMET E KURRIKULËS PËR ARSIMIN
PROFESIONAL - TEKNIK (APT)**

**Struktura: 2+ 1+1; 2+2; 4 vite bllok
Drejtimi: Të gjitha drejtimet e arsimit profesional**

FUSHA: GJUHË E HUAJ

LËNDA: GJUHË FRËNGE

**PROGRAMI I LËNDËS
GJUHË FRËNGE
PËR KLASËN E 13-TË**

Koordinator: Erifili Hashorva

Redaktor Letrar:

Përgjegjës sektori: Marita Hamza

TIRANË, DHJETOR 2010

Shoqëria e sotme ka nevojë për individë të cilët përballojnë ndryshimet, përshtaten ndaj tyre, madje gjenerojnë vetë ndryshime. Janë këta individë që, duke u aftësuar në formimin profesional, do të kenë sukses në të ardhmen si qytetarë të Europës moderne. Tregu i punës dhe jeta e përditshme po përshkohen gjithnjë e më shumë nga njohuri të reja dhe nga nevoja e burimeve të larmishme të informacionit, të cilat, në shkallë të ndryshme, kanë nevojën e specialistëve.

Kërkesat e tregut evropian të punës për specialistë, për njerëz të kualifikuar të fushave të ndryshme shtrojnë detyrën e mësimit të gjuhës huaj dhe veçanërisht të asaj frënge si gjuhë që do të ndihmojë në udhëtimet, shkëmbimet dhe zhvendosjet për motive të ndryshme. Mësimi i gjuhës së huaj do të aftësojë nxënës/in,-en për t'u thelluar në fushën e profilit të studimeve të tij/saj të mesme dhe për të pasuruar këto studime me përvoja të përparuara.

Programi i gjuhës frënge për klasën e 13-të për shkollat e mesme profesionale ka për qëllim të arrijë dhe të realizojë standardet e mësimdhënies/mësimnxënies dhe të vlerësimit të nxënësit, në nivelin gjuhësor **B1** si një përdorues i pavarur i gjuhës frënge, i cili përdor në një mënyrë mjaft të saktë një repertor strukturash ("skemash") në situata të paparashikueshme. Në këtë nivel, nxënës/i,-ja mund të nxisë e të mbajë gjallë një bisedë, të lidhë në mënyrë të pavarur, me shkrim dhe me gojë, një sërë elementesh të thjeshta, të shkurtra në një vazhdimësi pikash që ndërliken me njëra-tjetrën.

Ky program synon aftësimin e nxënësve si përdorues aktivë në përvetësimin dhe pasurimin e mëtejshëm të njohurive, shkathtësive e shprehive për përdorimin e gjuhës frënge si mjet komunikimi në situata të larmishme jetësore, me të cilat ai mund të përballet.

Mbështetur në filozofinë dhe në udhëzimet e Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët dhe në Kurrikulën Kombëtare të Gjuhëve Moderne për Arsimin Publik Parauniversitar, programi i klasës së 13-të përfshin të gjitha njohuritë gjuhësore, ndërlëndore dhe ndërkulturore të përfutuara, duke nxjerrë në pah baraspeshën e njohjes së gjuhës frënge me nevojën e nxënësit për të thelluar këto dije dhe, njëkohësisht, për të rritur aftësitë e tij shprehëse në këtë gjuhë, drejt formimit të tij si përdorues i pavarur.

Programi ndërtohet mbi interesat dhe karakteristikat e grupmoshës dhe kontribuon në zhvillimin e pavarur, intelektual dhe social-kulturor të nxënësve, në mënyrë që ata të jenë të aftë të përballojnë të nxënit gjatë gjithë jetës. Ai synon të zhvillojë të menduarit kritik dhe pavarësinë e nxënësit, në klasë e jashtë saj, duke nxitur forma të ndryshme të punës individuale dhe të asaj në grup.

Njohuritë e përfutuara në këtë program, si pjesë përbërëse e kurrikulës së re, mundësojnë rritjen dhe forcimin e njohurive të nxënësve jo vetëm në gjuhën frënge, por dhe përvetësimin e njohurive të reja shkencore të lidhura me fushat e profesionet ku ata studiojnë; po ashtu edhe në lëndët e tjera, si: biologji, histori, arte, guidë turistike, teknologjia e informimit dhe komunikimit, gjeografi, letërsi etj., duke i ndërthurur këto dije në mënyrë logjike. Kjo ndërthurje ndërlëndore merr një përmasë të re në përpjekjen për të përfutuar dije të qëndrueshme dhe të vazhdueshme, që përgatisin nxënës/in,-en, të përballet me studime të mëtejshme, si dhe me punësimin brenda ose jashtë vendit.

Programi i gjuhës frënge për klasën e 13-të është konceptuar dhe përpiluar në mënyrë të tillë që, me anë të dijeve që nxënës/i,-ja, merr gjatë procesit mësimor, të zhvillojë personalitetin e tij/saj, duke rritur besimin dhe ndjenjën e përgjegjësisë ndaj vetes dhe shoqërisë.

1. SYNIMI I LËNDËS

Në këtë fazë të formimit, synimi i gjuhës së huaj është të pasurojë aftësitë e fituara në nivelet e mëparshme, në mënyrë që nxënës/i,-ja të arrijë të konsolidojë nivelin B1, duke u aftësuar gjithnjë e më shumë si një përdorues i pavarur i gjuhës. Synohet që nxënës/i,-ja të bëhet sa më i/e pavarur. Nxënës/i,-ja, në këtë nivel, duhet të jetë i/e aftë:

- Të përpunojë informacionin e marrë, duke ua përshtatur interesave të tij/saj të përdorimit;
- t'u përgjigjet situatave të parashikuara të jetës së përditshme, si dhe situatave të tjera të veçanta, duke vendosur lidhjet e tij/saj me situatën dhe me bashkëfolësin;
- të ushtrohet në veprimtari individuale dhe të punës në grup për arritjen e objektivave të të nxënës;
- të zhvillojë më tej aftësinë komunikuese dhe përdorimin e njohurive gjuhësore në situata praktike të jetës së përditshme;
- të forcojë ndërveprimin në situata reale dhe jashtëshkollore, lidhur me tematikën e trajtuar në situatat mësimore;
- të thellojë njohuritë gjuhësore, perceptuese dhe shprehëse, përmes të cilave ai/ajo zgjeron njohuritë për botën dhe, në të njëjtën kohë, formohet intelektualisht.

2. OBJEKTIVA TË PËRGJITHSHËM

Programi i gjuhës frënge për klasën e 13-të ka si objektiv të përgjithshëm të pasqyrojë dhe të ndërthurë njohuritë e gjuhës frënge me njohuritë e lëndëve të tjera, **në mënyrë që nxënës/i,-ja:**

- Të zotërojë, gjatë procesit të të nxënës të gjuhës së huaj, aftësi leksiko-gramatikore dhe kulturore, për të ndërtuar një personalitet gjithnjë e në rritje në përgjigje të kërkesave të shtruar në Kuadrin e Përbashkët Europian të Referencave për Gjuhët, si dhe në dokumentet bazë nënshkruar nga MASH-i.
- Të përvetësojë një nivel të mirë gjuhësor, duke realizuar një ndërveprim, shkëmbim komunikativ në situata të ndryshme.
- Të shfrytëzojë dhe pasurojë materiale burimore të të mësuarit, duke krahasuar, duke argumentuar dhe duke mbajtur qëndrim rreth tematikës, problematikave që trajtohen.
- Të ndërthurë njohuritë e përfutuara në fushat e tjera të të nxënës, duke perfeksionuar njëkohësisht të katër aftësitë e të nxënës të gjuhës së huaj.
- Të zhvillojë aftësinë për të ndërthurur sa më mirë kategoritë e njohurive të përgjithshme me ato specifike në përputhje me shprehitë individuale të nxënësit.
- Të zhvillojë aftësinë për të vënë në dukje, për të krahasuar dhe për të bërë dallimet ndërmjet kulturave të ndryshme, si dhe për t'iu përshtatur atyre në situata të caktuara të komunikimit ndërkulturor.
- Të zhvillojë aftësinë e të menduarit në mënyrë krijuese dhe kritike, duke konsoliduar shprehitë dhe/ose proceset e të menduarit kritik dhe krijues.

3. OBJEKTIVA SIPAS STANDARDEVE

a) Objektiva sipas standardit në komunikim

Përshkrimi: Objektivat sipas standardit në komunikim aftësojnë nxënës/in,-en me aktet e komunikimit dhe rëndësinë e tyre. Kjo i jep nxënës/it,-es elementet bazë të komunikimit, si ato leksiko-gramatikore, që lidhen me regjistrin e gjuhës, fushën e përdorimit; elemente etiko-emocionale, që lidhen me gjestet, traditën, pasthirrat; elemente të rëndësishme në sigurimin e funksioneve ndërvepruese të komunikimit. Në këtë nivel, nxënës/i,-ja si përdorues/e i/e pavarur shprehet thjesht, qartë dhe jep e kërkon sqarime.

	Objektiva
Komunikimi	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të njohë monumente të artit, personalitete, ngjarje me rëndësi të madhe historike, duke i vendosur ato në kuadrin historik dhe kohor; • të flasë për shijet e të rinjve, tregun, çmimet, modën, duke shtuar në çdo çast natyrshëm qëndrimin dhe fjalën e tij/saj për problemet në fjalë; • të miratojë; • të diskutojë; • të kundërshtojë; • të bëjë hipoteza; • të shprehë pëlqime dhe mospëlqime; • të japë leje; • të nxisë një veprim të caktuar; • të shprehë dëshira dhe keqardhje; • të kërkojë falje; • të kërkojë shpjegime, duke kërkuar ndihmë dhe duke falënderuar.
Veprimtaritë e komunikimit	<ul style="list-style-type: none"> • Të prezantojë veten dhe të tjerët sipas situatave të ndryshme, në mënyrë të nuancuar (formale, zyrtare, miqësore etj.); • të shprehë ndjenjat (gëzim, keqardhje, zemërim...); • të kërkojë informacion, por edhe të japë informacion; • të komentojë një fakt, duke dhënë argumente e duke bërë krahasime etj.); • të hartojë një hipotezë, duke pohuar apo mohuar; • të shkruajë një letër zyrtare (një CV, një kërkesë, një letër motivimi etj.);

	<ul style="list-style-type: none"> • të shprehë opinione pozitive/negative mbi diçka, mbi dikë; • të bindë me argumente e duke dhënë këshilla; • të zhvillojë një bisedë; • të shprehë pëlqime, shije etj.
--	--

b) Objektiva sipas standardit në kulturë

Përshkrimi: Objektivat e standardeve në këtë fushë parashikojnë një shkallë më të lartë të ndërgjegjësimit kulturor, duke vënë theksin në administrimin e aftësive ligjërimore në ndërveprimin gjuhësor dhe kulturor.

	Objektivat
Kultura	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të përdorë gjuhën frënge në mënyrë të drejtë; • të përdorë forma të ndryshme gjuhësore dhe kulturore, si p.sh.: regjistër të përshtatshëm për një situatë, audiencë dhe qëllim të caktuar (zyrtare, miqësore, konfidenciale, normale, informate etj.); • të përdorë strategjitë e duhura të të nxënit për të zgjeruar më tej kompetencat e tij/saj social-linguistike dhe social-kulturore; • të thellojë njohuritë e tij/saj mbi personalitete të ndryshme të kulturës frënge, si dhe të ngjarjeve të ndryshme me karakter njohës dhe formues në fushën e gjeografisë, historisë, ekonomisë, politikës etj.; • të përdorë saktë shenjat jashtëgjuhësore, si p.sh., gjestet, qëndrimi në ligjërime etj., që përcaktojnë pozicionin e bashkëfolësve në bashkëbisedim; • të motivojë shijet dhe zgjedhjet e të rinjve mbi tregun, çmimet, modën, shkollën, jetën, të ardhmen etj., duke bërë krahasimin me ato të kulturës frënge; • të komentojë mbi vlerat e një filmi, një drame, një koncerti apo një veprë letrare, duke i analizuar dhe duke i krahasuar elementet e tyre në sjelljen e personazheve; • t'i drejtohet dikujt sipas hierarkisë për probleme të ndryshme; • të argumentojë mendimet dhe qëndrimet e tij/saj.

c) Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor

Përshkrimi: Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor aftësojnë nxënës/in,-en të përdorë në mënyrë të pavarur elemente gjuhësore në situata të ndryshme, duke përdorur të gjitha aftësitë gjuhësore, strukturat gramatikore, rendin e fjalëve, raportet mes kategorive të ndryshme gramatikore dhe ndërvarësinë e tyre reciproke në ligjërim. Nxënës/i,-ja, në këtë nivel, shprehet qartë me struktura të thjeshta, por të ndërtuara mirë, përshtat mirë elementet morfologjike dhe ato sintaksore në fjali.

Kjo linjë aftëson nxënës/in,-en të prodhojë elemente gjuhësore që i përkasin nivelit B1. Të gjithë nxënës/it,-et arrijnë një formim gjuhësor, që lejon jo vetëm njohjen e strukturave gjuhësore të nevojshme për një komunikim të lirshëm, por edhe një përdorim sa më aktiv dhe pragmatik të gjuhës. Në këtë nivel bëhet rimarrja dhe përpunimi i njohurive gramatikore të përfutuara, si dhe integrohen struktura të reja gjuhësore, më të ndërlikuara, që lejojnë një komunikim më të nuancuar. Nxënës/it,-et, në këtë nivel, njohin mirë sistemin gramatikor, morfologjik-sintaksor, që u lejon të shprehen lirshëm, pa ose me pak gabime, me rrjedhshmëri dhe lidhje logjike të mirë.

	Objektiva
Elemente gramatikore	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të përdorë kohët e përbëra të foljes (përshtatja në fjali të përbëra e kohëve të së kryerës); • të përdorë mbiemrat dhe përemrat dëftorë, pronorë, të pakufishëm, lidhorë; • të përdorë mënyrën lidhore, e tashme dhe e shkuar; • të përdorë trajtat e shkurtra të përemrave vetorë (vendit i tyre, funksioni); • të përdorë ligjëratën e zhdrejtë; • të përdorë format foljore (veprore dhe pësore); • të përdorë mënyrën dhe fjalinë kushtore; • të përdorë elementet sintaksore; • të përdorë artikulorët (konektorët) logjikë; • të përdorë fjalitë e nënrenditura (ndërtimin dhe funksionet); • të përdorë elementet e koherencës dhe të kohezionit.

4. OBJEKTIVAT SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Aftësia	Objektiva
<p>Të dëgjuarit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të ndjekë përgjithësisht një bisedë; • të kuptojë pikat themelore kur përdoret një gjuhë e qartë dhe standarde e nëse bëhet fjalë për tema që lidhen me individualitetin e tij, me punën, shkollën, interesat e tij/saj; • të kuptojë thelbin e një numri emisionesh, në radio e televizion, mbi aktualitetin dhe tema që i interesojnë, nëse flitet relativisht ngadalë dhe qartë; • të ndjekë, me pak sforcim, pjesën më të madhe të një bisede autentike bërë në praninë e tij/saj; • të kuptojë detaje nga një ligjërime në gjuhë standarde; • të kuptojë idetë kryesore të një ligjërimi të ndërlikuar në brendi dhe në formë, mbi një temë konkrete; • të ndjekë një argumentim apo debat mbi një temë të njohur dhe të strukturuar qartë.
<p>Të lexuarit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të lexojë një tekst mjaft të gjatë, që lidhet me interesat e tij/saj me një nivel të kënaqshëm kuptimi; • të lexojë një tekst për të gjetur aty një informacion të nevojshëm, duke mbledhur informacione që i interesojnë nga tekste të ndryshme për të përmbushur një detyrë specifike; • të informohet rreth problemeve dhe ngjarjeve të aktualitetit, duke shprehur qëndrimin rreth tyre.
<p>Të folurit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të komunikojë, me një farë sigurie, mbi tema të njohura, të zakonshme ose të ndryshme nga interesat e tij/saj; • të verifikojë duke konfirmuar informacione; • të përballojë jo vetëm situata të zakonshme, por edhe të paparashikuara, duke realizuar një ndërveprim, një komunikim me folës vendës (francezë), duke sjellë një informacion konkret; • të përballojë një debat, duke identifikuar qartë argumentet në mbështetje apo kundër pikëpamjes së tij/saj; • të shprehë mendimet e tij/saj me saktësi, duke prezantuar bindshëm argumentet e veta; • të shtrojë qartë një çështje, duke arsyetuar rreth shkakut dhe

	<p>pasojës, si dhe duke vlerësuar avantazhet dhe disavantazhet e qasjeve të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të raportojë informacione dhe argumente nga një numër burimesh, duke nxjerrë përfundimet e duhura; • të bëjë përshkrime dhe prezantime, të qarta dhe të detajuara, duke parashtruar idetë e rëndësishme dhe duke i mbështetur me shembujt e duhur.
<p>Të shkruarit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 13-të, nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të shkruajë në mënyrë të pavarur tekste, që lidhen me interesat dhe temat e përditshme, sipas një skeme koherente, ku artikulesit logjikë lejojnë ndarjen në paragrafë dhe një shkrim linear të bashkërenduar; • të shkruajë letra personale; • të përshkruajë përvojat, duke argumentuar kërkesat e tij/saj; • të shkruajë përmbledhje artikujsh për tema të përgjithshme, duke vlerësuar informacionin përkatës; • të përmbledhë informacione dhe argumente nga burime dhe t'i vlerësojë ato; • të shkruajë për ngjarje dhe përvoja të vërteta ose të stisura, në mënyrë të detajuar dhe lehtësisht të qarta e të kuptueshme; • të shkruajë një përmbledhje të shkurtër rreth një filmi apo një libri, duke shprehur edhe qëndrimin rreth tyre; • të raportojë mbi lajmet e ditës, duke shprehur qëndrimin rreth tyre.

5. KËRKESA TË GJUHËS FRËNGE NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Programi i gjuhës frënge për klasën 13-të të shkollës së mesme profesionale siguron integrimin ndërlëndor, duke e shfrytëzuar atë për aftësimin në rritje të nxënësve në përdorimin e njohurive gjuhësore, në përgjithësi, dhe të katër aftësive gjuhësore (të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit dhe të shkruarit), në veçanti.

Konceptet gramatikore, nocionet leksikore trajtohen e mësohen në kontekste të caktuara brenda programit të gjuhës së huaj, por të lidhura pazgjidhshmërisht me njohuri, tematika të parashtruara në programet e tjera lëndore, si dhe në dokumente të tjera burimore të përdorura në procesin e edukimit.

Studimi i dokumenteve burimore të çdo natyre, gjykimi për materialin dhe idetë që këto dokumente paraqesin, kontekstin historik, problematikën dhe autorin, na çojnë drejt një ndërveprimi mes gjuhës së huaj dhe historisë, sociologjisë, letërsisë:

- Njohuritë që merren në gjuhën frënge dhe në matematikë, ndërthuren kur përdoren shifrat, numrat dhe veprimet matematikore në interpretimin e disa të dhënave në përqindje, në diferencë etj.
- Njohuritë që merren në gjuhën frënge dhe në shkencat e natyrës, si në biologji, kimi, fizikë reflektohen në trajtimin e temave rreth funksionit të trupit të njeriut, të ekosistemit, të reaksioneve kimike, si dhe të zbatimit të ligjeve të fizikës.
- Brenda fare pak dhjetëvjeçarësh TIK-u është kthyer në një mënyrë jetese. Bota moderne tanimë është në gjendje varësie prej tij dhe zhvillimi është aq i vrullshëm, sa mund të kalojë imagjinatën. Në këtë lëndë, nxënës/i,-ja aftësohet të përdorë internetin, *e-mail*-in, programe të ndryshme që e ndihmojnë atë të eksplorojë të rejtat mbi botën që e rrethon, si dhe të vendosë komunikim me bashkëmoshatarët e tij/saj.
- Njohuritë që ai/ajo merr nëpërmjet artit dhe kulturës frënge, gjejnë shprehjen e tyre në aktivitetin dhe në kontributin e personaliteteve në fushën e sportit, të muzikës, të modës dhe të pikturës.
- Njohuritë e shkencave sociale, si të sociologjisë, të filozofisë ndihmojnë nxënësin për të formuluar drejt idetë, si dhe për të mbajtur qëndrim ndaj dokumenteve burimore që studiohen në klasë.
- Tema, si marrëdhëniet familjare, marrëdhëniet në shkollë, marrëdhëniet në komunitet, si dhe qëndrime etike të caktuara, të cilat vihen në zbatim përmes projekteve ndërkurrikulare, ndërthuren gjatë procesit të mësimdhënies/mësimnxënies së gjuhës së huaj.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Ky program është dokument zyrtar i detyrueshëm për t'u zbatuar nga përdoruesit e tij (mësues, nxënës etj.).

Programi lëndor është vetëm një pjesë e tërësisë së dokumenteve zyrtare, të cilat janë të detyrueshme për t'u zbatuar në lëndën e gjuhës frënge. Dokumentet e tjera të miratuara nga MASH-i për arsimin parauniversitar, si dhe standardet e fushës kurrikulare, ku kjo lëndë bën pjesë, ndihmojnë në kuptimin dhe në zbërthimin e programit.

Mësuesit duhet të njohin thellë programet lëndore të gjuhës frënge për klasën paraardhëse dhe klasat pasardhëse, për të përcaktuar objektiva realë sipas kërkesave të kurrikulës dhe Kuadrit të Përbashkët European të Referencave për Gjuhët.

A. Objektivat

Bazuar në orientimet mbi objektivat e arritjeve në procesin mësimor, është e rëndësishme që mësuesi të përshtatë veprimtarinë mësimore në varësi të niveleve të ndryshme në klasë.

Objektivat e programit janë për të gjithë nxënësit dhe janë detyrim për përdoruesit e programit. Kjo do të thotë se që të gjithë nxënësve duhet t'u jepet mundësia që të nxënë atë që përshkruhet tek objektivat. Realizimi i objektivave në tema, kapituj, njësi dhe renditja e tyre është zgjedhje e lirë e zbatuesit të programit. Të gjithë nxënësve duhet t'u jepet mundësia të punojnë mbi një dokument autentik.

Në një nivel të ulët, mësues/i,-ja i kërkon nxënës/it,-es thjesht të evidentojë personazhet dhe idetë e paraqitura në dokumentin burimor (p.sh., të evidentojë në dokumentin e paraqitur atë çfarë ai sheh, si dhe mesazhin që ai përcjell).

Në një nivel më të lartë, mësues/i,-ja u propozon nxënësve në grup të tregojnë në mënyrë të përmbledhur se çfarë është shprehur në dokumentin burimor, duke e vendosur atë në një kuadër kohor të caktuar, si dhe në problematikën që përfaqëson.

Për një nivel më të avancuar, mësues/i,-ja u propozon nxënësve më të mirë të nxjerrin konkluzione dhe të formulojnë qëndrimet, idetë e tyre rreth dokumentit në fjalë, duke vënë në dukje problematikën e trajtuar, si dhe zgjidhjet e mundshme përballë problemit të trajtuar.

B. Orët mësimore

Programi i gjuhës frënge për klasën e 13-të është strukturuar sipas një formati, i cili jep standarde sipas fushave dhe objektiva për secilin standard fushe; gjithashtu programi jep dhe objektiva për çdo aftësi, të cilat synojnë atë që mësues/i,-ja do të arrijë në përfundim të vitit shkollor për këtë lëndë.

Sasia e orëve mësimore është rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, por ata janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara. Kjo do të thotë se mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë, kur vë re se nxënësit e tij hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt, kur nxënësit e tij demonstrojnë një përvetësim të kënaqshëm.

Në programin e lëndës së gjuhës frënge, afërsisht **70%** e orëve mësimore totale janë për shtjellimin e njohurive të reja lëndore dhe **30%** e tyre janë për përpunimin e njohurive (gjatë vitit shkollor dhe në fund të tij).

Shpërndarja e orëve mësimore

Gjuha frënge për klasën e 13-të zhvillohet me 2 orë mësimore në javë:

33 javë x 2 orë = 66 orë vjetore

Gjatë shtjellimit linear të lëndës në tekst (në module e njësi mësimore), fushat ndërthuren me njëra-tjetrën. Mësues/i,-ja është i/e lirë të bëjë kombinimin e tyre brenda një moduli ose një njësie mësimore, pavarësisht renditjes dhe shpërndarjes së orëve për sa vijon:

Komunikimi dhe formimi kulturor zë 46 orë, të cilat ndahen, sipas objektivave që u përgjigjen, në **33** orë mësimore për kulturën dhe komunikimin (70% e tyre, që përbëjnë 23 orë, do të jenë për trajtimin e lëndës së re, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 10 orë, do të shërbejnë për

përpunimin e njohurive. Me përpunim do të kuptojmë, p.sh., përforcimin e informacionit të marrë në temat përkatëse ose ushtrime për mendimin kritik rreth këtij informacioni.) dhe në **13 orë për aktet dhe funksionet e komunikimit** (70% e tyre, që përbëjnë 9 orë mësimore, do të shërbejnë për njohuritë e reja, kurse 30% e tyre, d.m.th. 4 orë mësimore, do të përdoren për përpunimin e njohurive). Këtu mësuesi bën përpunim njohurish për integrimin tërësor të lëndës. Ai jep detyra komplekse, ku pasqyrohen njohuritë e përfuara sipas aftësive dhe objektivave në një kapitull.

Formimi gjuhësor zë 20 orë. Janë kryesisht orë, në të cilat mësuesi shtjellon, në bashkëveprim me nxënësit, njohuri gramatikore dhe ushtrime gjuhësore gramatikore e leksikore (70% e tyre, që përbëjnë 14 orë mësimore, do të shërbejnë për trajtimin e strukturave të reja, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 6 orë, do të shërbejnë për rimarrjen, përpunimin dhe përforcimin). Realizimi i orëve të fushave është sa i detyrueshëm, aq edhe elastik. Kështu, 10% të orëve sipas fushave tematike, mësues/i,-ja është i/e lirë t'i transferojë te një fushë tjetër, në varësi të nevojave të nxënësve.

Sugjerohet që përmbajtja mësimore e lëndës së gjuhës frënge për klasën e 13-të të realizohet përmes fushave tematike, jo detyruese, të cilat gjejnë pasqyrim në tema si më poshtë: shokët, personaliteti, komuniteti, udhëtimet, figurat historike, shkrimtarët, artistët, këngëtarët, llojet e veglave muzikore, trupi dhe shëndeti, sportet, ushqimet dhe ushqyerja, gjeografia e gjuhës, mënyra e jetesës, profesionet e ndryshme, blerjet, shpikësit dhe shpikjet, teknologjia, zhvillimet aktuale shkencore etj.

Përpunimi i njohurive

Përpunimi i njohurive përmban:

- Përsëritjen e njohurive bazë (konceptet themelore);
- testimin e njohurive bazë;
- integrimin e njohurive të reja të lëndës me njohuritë e fituara më parë;
- integrimin e aftësive të reja me njohuritë e lëndëve të tjera (Ndonëse këto integrame do të përshkojnë zhvillimin e çdo ore mësimore, gjatë përpunimit u duhet kushtuar kohë e posaçme.);
- përsëritjen vjetore;
- testimin vjetor (nuk është i detyruar).

Gjatë përpunimit të njohurive, duhet t'u kushtohet kohë e posaçme:

- Kultivimit të aftësive të përgjithshme, si: të komunikimit, të menaxhimit të informacionit, të zgjidhjeve problemore dhe të të menduarit kritik e krijues;
- kultivimit të aftësive gjuhësore: të dëgjuarit, të lexuarit, të folurit dhe të shkruarit;
- formimit të qëndrimeve, si: qëndrimi etik e social, qëndrimi gjatë punës në grupe të vogla nxënësish etj.

Në orët mësimore që i përkasin përpunimit të njohurive, mësues/i,-ja zhvillon edhe tema me nismën e tij/saj ose me kërkesën e vetë nxënësve. Këto tema mund të nxiten nga ngjarje aktuale ose thjesht nga kureshtja e nxënësve.

Gjatë orëve të përpunimit të njohurive, nxënësve duhet t'u krijohet mundësia të punojnë detyra tematike e projekte kurrikulare, të zgjidhin situata problemore nga jeta etj. Pjesë e përpunimit të njohurive është rishqyrtimi vjetor, i cili ka për qëllim të nxjerrë në pah dhe të përforcojë konceptet e metodat themelore të kësaj lënde.

Metoda dhe strategji të mësimdhënies/mësimnxënies

Për të drejtuar me kujdes procesin e mësimdhënies/mësimnxënies, për të arritur rezultate progresivisht në ngjitje është e domosdoshme që mësuesi të drejtojë me kujdes të nxënit, progresin në mësimin e gjuhës së huaj; të ngjallë me anë të strategjive dhe metodologjisë ndërgjegjësimit dhe dinamikë në procesin e të nxënit.

Gërshetimi i objektivave specifike, pa neglizhuar asnjërën nga aftësitë gjuhësore, përbën një detyrim për mësues/in,-en në zbatim të programit dhe të gjithë dokumentacionit të nënshkruar nga MASH-i për arsimin parauniversitar. Për pasojë, gërshetimi i metodave dhe i teknikave përbën një domosdoshmëri në realizimin e orës së mësimin dhe në arritjen e objektivave mësimore.

Në këtë nivel gjuhësor zbatohen të gjitha strategjitë për katër aftësitë gjuhësore, por ato përshkallëzohen nga niveli në nivel, në varësi të objektivave.

Të dëgjuarit

Për të zhvilluar aftësinë e të dëgjuarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të mbajë shënime gjatë dëgjimit;
- të klasifikojë çështjet që dëgjon;
- të përqendrohet e të zbulojë detaje specifike;
- të arsyetojë mbi bazë të asaj që dëgjon;
- të përdorë njohuritë e tij/saj të mëparshme;
- të bëjë lidhje mes asaj që dëgjon dhe materialit pamor;
- të përqendrohet te kërkesa e dëgjimit;
- të vërë qëllime dhe objektiva për zhvillimin e aftësisë së dëgjimit;
- të përpiqet që, gjatë dëgjimit, të kuptojë referencat kulturore, jo të njohura për të, duke përdorur kontekstin, për të hamendësuar kujt ato i referohen.

Të folurit

Për të zhvilluar aftësinë e të folurit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- T'i kërkojë folësit përsëritje, në rast moskuptimi;

- të mos ndalojë plotësisht ligjërimin, kur nuk di një fjalë ose shprehje, por të përdorë shprehje e fjalë të njohura;
- të përdorë shprehje tipike të gjuhës frënge, me qëllim që të fitojë kohë për gjetjen e fjalës së duhur;
- të përsërisë një pjesë të asaj që thotë bashkëfolësi, për të miratuar se biseda ndërmjet tyre po përcillet në mënyrë të drejtë kuptimore;
- të pyesë bashkëbiseduesin për të bërë të qartë atë që është thënë.

Të lexuarit

Për të zhvilluar aftësinë e të lexuarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të kërkojë të dhëna që e ndihmojnë për të parashikuar përmbajtjen e tekstit, si: figura, titulli i mësimit, dy rreshtat e parë të mësimit;
- të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin e fjalëve të panjohura në kontekst;
- të lexojë pyetjet rreth tekstit dhe të hamendësojë përgjigjet e mundshme;
- të gjejë në tekst përgjigjet e pyetjeve, duke përcaktuar paragrafin që u përket pyetjeve;
- të lexojë tekstin dhe të nxjerrë kuptimin kryesor dhe detajet përkatëse;
- të mbajë shënime gjatë një bisede ose diskutimi, për të përmbledhur mendimin e tij/saj.

Të shkruarit

Për të zhvilluar aftësinë e të shkruarit, nxënës/i,-ja ushtrohet të ndjekë këto strategji:

- Të mbajë shënime për informacionin që i duhet të përfshijë në detyrën e caktuar;
- të planifikojë paragrafët, duke shkruar idenë kryesore të secilit paragraf;
- të plotësojë paragrafët me informacion mbështetës, si: shembuj, sqarime etj.;
- të kontrollojë lidhjen logjike të paragrafëve, duke përdorur lidhëzat përkatëse;
- të redaktojë shkrimin e tij/saj ose të këmbëjë punën e tij/saj me atë të shokut/shoqes.

Parime për zbatimin e programit

Demokratizimi dhe modernizimi i orës së mësimit dhe i marrëdhënieve në klasë, duke vendosur nxënës/in,-en në qendër të mësimdhënies/mësimnxënies. Për të arritur këtë, është i domosdoshëm demokratizimi i orës së mësimit, i shprehur me lirinë e fjalës e të mendimit, i cili bën të mundur krijimin e një mjedisi të ngrohtë, ndërvarur në shërbim të mësimit; si dhe përdorimi i teknologjisë në orën e mësimit, duke respektuar kërkesat e programit dhe udhëzimet e MASH-it.

Krijimi i mjedisit të të nxënës

Krijimi i një mjedisi gjuhësor motivues, konkurrues dhe miqësor rrit rezultatet e mësimdhënies/mësimnxënies. Organizimi i diskutimit të lirë, respekti ndaj fjalës përbën një ndër faktorët nxitës të ligjëritimit dhe komunikimit ndërveprues në klasën e gjuhës së huaj.

Organizimi i klasës

Mësues/i,-ja dhe nxënësit bashkëpunojnë për organizimin e mësimdhënies/mësimnxënies. Për ta lehtësuar mësimdhënien/mësimnxënien, mësues/i,-ja gjen mënyra frytdhënëse për të organizuar veprimtaritë komunikuese, siguron dhe sugjeron materiale burimore për nxënësit etj. Mësues/i,-ja i qartëson nxënësit dhe merr mirëkuptimin e tyre për atë që ndodh në klasë. Kjo nënkupton sqarimin e rregullave të radhës së punës dhe të përgjegjësive të nxënësve në procesin e kryerjes së veprimtarive. Mësues/i,-ja sugjeron dhe siguron përdorimin e mjeteve audiovizuale, elektronike dhe ndihmon nxënës/in,-en në përdorimin e formave të ndryshme të teknologjisë informative brenda dhe jashtë klase. Ai/a jo u jep nxënësve epërsitë në përputhje me moshën dhe kërkesat shkollore.

Të mësuarit bashkëveprues

Mësues/i,-ja krijon kushtet për realizimin e mësimin në mënyrë bashkëkohore, duke realizuar veprimtari në grupe apo çifte, duke siguruar jo vetëm ndërveprimin gjuhësor, por dhe një bashkëpunim mes nxënësve për realizimin e veprimtarive në klasë. Bashkëpunimi i bën nxënësit më të lidhur me njërin-tjetrin, por, gjithashtu, dhe më të pavarur në shprehjen e mendimit të tyre dhe respektimin e ideve të të tjerëve.

Përdorimi i gjuhës në klasë

Në nivelin gjuhësor B1, nxënësi është më i formuar nga ana gjuhësore e kulturore dhe është i gatshëm të përdorë gjuhën frënge në situata të larmishme komunikimi për veprimtari që lidhen me kontekstin e veprimtaritë e tij.

Të mësuarit e gramatikës

Në kuadër të respektimit të Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët, njohuritë gjuhësore dhe veçanërisht ato gramatikore janë në shërbim të funksionit komunikativ të gjuhës, cilësia e të cilit varet nga saktësia gramatikore dhe nga rrjedhshmëria gjuhësore gjatë ligjërimit me shkrim dhe me gojë.

Puna e diferencuar me nxënësit

Një nga metodat e punës për të siguruar ndërveprimin në mësimin e gjuhës së huaj është puna në grupe, në të cilën mësuesi duhet të konceptojë veprimtari të larmishme, që tërheqin vëmendjen e interesat e grupeve dhe të nxënësve të veçantë, duke ua përshtatur veçorive dhe interesave të tyre. Duke synuar objektiva të arritjeve gjithnjë në rritje, mësuesi duhet të konceptojë detyra të larmishme me shkallë vështirësie në rritje, duke vlerësuar nxënësin në progres.

Për të realizuar një ndër objektivat e kurrikulës sonë kombëtare, integrimin ndërlëndore në procesin mësimor, mësuesi motivon gjithashtu nxënësit e përparuar nëpërmjet veprimtarive shtesë, si dhe përzgjedhjes së materialeve autentike, nxitjes së veprimtarive kulturore me bazë gjuhën e huaj, si: recitime, vënie në skenë të pjesëve të ndryshme në gjuhë të huaj, ekspozita etj. Duke konsideruar formimin shumëgjuhësh në edukimin e nxënësve në shkollën e mesme profesionale si pjesë përbërëse e edukimit, mësuesi nxit studimin, krahasimin mes strukturave gjuhësore të veçanta. Nxënësit e përparuar mund të sjellin një kontribut të konsiderueshëm nëpërmjet transferimit të njohurive të tyre nga gjuha dhe kultura amtare në gjuhën dhe kulturën e huaj dhe anasjellas.

Mësuesi bashkërendon punën për veprimtari paralele me mësuesit e gjuhës amtare dhe të gjuhëve të tjera simotra, duke motivuar veprimtari dhe detyra të pavarura të nxënës/it,-es në mënyrë individuale apo në grup për realizimin e projekteve të ndryshme kurrikulare.

7. VLERËSIMI

Vlerësimi i mbështetur në objektivat e programit lëndor nuk ka qëllim të vetëm vlerësimin e njohurive të nxënësit, por, mbi të gjitha, përparimin e tij për arritjen e objektivave të programit mësimor.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënës/in,-en për ata objektiva të arritjes, që nuk përshkruhen në program. Vlerësimi duhet t'u përmbahet vetëm standardeve, që përkojnë me nivelin B1 të parashtruara në program.

Vlerësimi nuk përfshin vetëm realizimin e standardeve rreth njohurive dhe aftësive, por edhe qëndrimet e nxënësve, si p.sh., qëndrimet etiko-sociale, në përgjithësi, dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti.

Vlerësimi, si një nga aspektet përbërës të këtij programi, siguron:

- Një matje të vazhdueshme të ecurisë së nxënës/it,-es në gjuhën frënge;
- një informacion për rivlerësim të përmbajtjes lëndore dhe të metodave të mësimdhënies, si dhe cakton detyrat për të ardhmen;
- një plan pune për përmirësim e njohurive të nxënës/it,-es;

Vlerësimi i nxënësit nuk ka për qëllim të vetëm vendosjen e notës dhe as nuk përfundon me vendosjen e saj. Vlerësimi kalon përmes disa etapave, të cilat përfshijnë kontrollin, matjen dhe vlerësimin.

Kontrolli lidhet me rrugën e përfutimit të informacionit mbi atë që ka arritur dhe atë që nuk ka arritur nxënës/i,-ja gjatë të mësuarit. Kontrolli realizohet në forma të ndryshme dhe në çdo moment të të mësuarit.

Matja shpreh rezultatin e kontrollit krahasuar me kushte, me kritere, me standarde të caktuara paraprakisht dhe paraqitet në pikë, në përqindje etj. Duhet thënë se jo çdo kontroll përfundon me matje.

Vlerësimi lidhet me vendosjen e vlerës me anë të notës, shprehjes me fjalë (*shumë mirë, mirë, mjaftueshëm* etj.) në përputhje me gjykimin sasior, cilësor që rezulton nga kryerja e matjes.

Përdormi i formave të kontrollit të Tipit DELF të jetë në qendër të kontrollit, duke vlerësuar njëherazi të gjitha aftësitë e të nxënësve në gjuhë të huaj, në varësi të nivelit të dijeve për nxënës e grup nxënësish të veçantë. Për orientim të përdoren testet dhe format e përdorura nga autorët e teksteve në brendësi të vetë tekstit bazë.

Korrigjimi i gabimeve duhet t'i shërbejë, së pari, procesit të të nxënësve, duke synuar shpjegimin, aplikimin e drejtë të çdo dijeje leksiko-gramatikore dhe më pas vlerësimin e njohurive, dijeve të përfutuara.

Për të formuar njohuri të qëndrueshme të nxënësve, krahas larmisë së metodave dhe strategjive në procesin e mësimdhënies/mësimnxënies, është i rëndësishëm përdorimi i formave të larmishme në procesin e vlerësimit.

Vlerësimi i dijeve (ose i niveleve), ku përfshihet vlerësimi i objektivave specifike.

Ky vlerësim ka lidhje me atë që është mësuar gjatë një jave, një muaji ose një semestri, pra me punën që është bërë me tekstin dhe programin. Vlerësimi i dijes është i bazuar në orën e mësimit. Kështu ai i përgjigjet një vështrimi të brendshëm. Ky lloj vlerësimi është pozitiv për faktin se është më afër përvojës së nxënës/it,-es.

Vlerësimi i kapaciteteve (ose i zbatimit të aftësive ose i performancës) është vlerësimi i asaj që nxënësit mund të bëjnë ose dinë në raport me zbatimin e saj në jetën e përditshme dhe i lejon secilit të pozicionohet aty ku e meriton, pasi rezultatet janë më se të dukshme. Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj.

Vlerësimi me shkrim dhe me gojë klasifikohet në:

Vlerësim formues, me anë të të cilit merret informacion rreth asaj që është arritur nga nxënës/i,-ja në formimin e tij/saj gjuhësor, në përputhje me objektivat e caktuara.

Vlerësim diagnostikues, i cili bëhet në mënyrë të vazhdueshme, për të marrë informacion rreth përgatitjes ditore dhe përvetësimit të materialit gjuhësor të dhënë më parë. Ai, gjithashtu, jep informacion për efektivitetin e të nxënësve dhe ndihmon në ecurinë e mëtejshme të mësimdhënies/mësimnxënies.

Vlerësim i planifikuar, mbi bazën e realizimit të objektivave në bazë kapitulli, bëhet me notë dhe realizohet në fund të çdo mësimi përsëritës.

Vlerësim motivues që ndihmon për të nxitur dëshirën e nxënës/it,-es për mësimin e gjuhës frënge. Ky vlerësim është i vazhdueshëm dhe gjatë gjithë procesit mësimor. Mësuesi realizon këtë lloj vlerësimi duke gjetur shprehjet e duhura motivuese, si p.sh.: *mirë, shumë mirë* etj. dhe duke përdorur materiale që nxisin vlerësimin motivues të nxënës/it,-es p.sh., përgatitja e dosjes së

arritjeve të tyre si pjesë e Portofolit Europian të Gjuhëve, ku ai vendos certifikata, provime, projekte, dëshmi etj., që provojnë ecurinë e tij në gjuhë.

Vlerësim përfundimtar, që është vlerësim me notë e që finalizon arritjet e objektivave të arritjeve për këtë grupmoshë.

Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë sa objektiv dhe i matshëm, gjë që tregohet më së miri në realizimin e standardeve. Mësues/i,-ja vlerëson vetë dhe ndihmon edhe nxënësit që të përdorin larmi mënyrash vlerësimi e vetëvlerësimi.

Vetëvlerësimi:

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës frënge, ku çdo nxënës/e jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një element plotësues i domosdoshëm i vlerësimit të njohurive nga mësues/i,-ja, nga prindërit dhe nga institucionet arsimore. Vetëvlerësimi ka efekt kur:

- U referohet normave dhe kapacitetit që Kuadri i Përbashkët Europian i Referencave për Gjuhët parashtron për grupmoshën dhe nivelin e tyre,
- lidhet me një përvojë të veçantë gjuhësore e ndërkulturore.

Vetëvlerësimi i nxënies bëhet i matshëm nëpërmjet përcaktimit të synimeve të qarta në program. Si mjet në vetëvlerësim shërben Portofoli Evropian i Gjuhëve (PEGj), i cili, me anë të tri pjesëve të tij (Pasaportës Gjuhësore, Bibliografisë Gjuhësore dhe Dosjes), nxit nxënës/in,-en të mendojë mbi nivelin e tij/saj gjuhësor, duke vetëvlerësuar njohuritë e marra dhe dokumentimin e arritjeve të tij/saj gjuhësore, të cilat mund të jenë: provime me shkrim, detyra tematike, certifikata, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare.

PEGj-i është dokumenti që çdo nxënës/e shënon eksperiencat dhe njohuritë e tij/saj gjuhësore e kulturore. PEGj-i nxit nxënësin të përmirësojë mësimin dhe kapacitetin e vlerësimit të aftësive të tij/saj në fushën e gjuhëve. Përdorimi i PEGj-it favorizon lëvizjen në Europë, duke informuar aftësitë për gjuhët në mënyrë të qartë dhe të krahasueshme në nivel ndërkombëtar. PEGj-i kontribuon në mirëkuptimin reciprok në Europë nëpërmjet eksperiencës së kulturave të tjera dhe me ndihmën e kapaciteteve të komunikimit në shumë gjuhë.

Nxënësit, gjithashtu, vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësuesit. Nxënës/i,-ja mban shënim arritjet e tij/saj, duke përdorur edhe gjuhën amtare. Mësues/i,-ja bisedon me nxënës/in,-en individualisht dhe tregon arritjet e tij/saj.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi; ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu, të organizojnë më mirë të nxënësit e tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënës/i,-ja, ashtu edhe mësues/i,-ja.